

LUCHTIG VERSUS SCHRIJNEND

Theatergroep Suburbia

Theatergroep Suburbia, in 2003 opgericht door theatermaker Albert Lubbers (1958), is het stadsgezelschap van Almere, inmiddels de grootste plaats in de provincie Flevoland en de achtste stad van Nederland met iets meer dan 200.000 inwoners. Suburbia beoogt attractief toneel te maken voor alle stadsbewoners en speelt zowel in de theaters die Almere rijk is als op verschillende (buiten)locaties. Ieder jaar is er een zomer voorstelling op het fraaie stadslandgoed De Kemp haan in Almere, daarnaast een reisvoorstelling langs de Nederlandse zalen en een jongerenvoorstelling met en voor de Almeerse jeugd.

Locatie, translocatie, educatie: het zijn bij uitstek ingrediënten die de adviescommissie van het Fonds voor de Podiumkunsten graag wil zien. Niettemin werd een paar maanden geleden bekend dat Suburbia voor de komende vier jaar niet langer een subsidie van het Fonds ontvangt, een positief oordeel van de commissie ten spijt. Vooral de plannen voor de projecten en voorstellingen op locatie, waarbij wordt ingezet op

oorspronkelijk tekstmateriaal als basis, worden weliswaar hogelijk gewaardeerd, maar desondanks geslachteerd aan de bekende riedel: het beschikbare budget is niet toereikend.

Of *Winterbloemen*, de reisvoorstelling van het seizoen 2016-2017, de laatste productie van Suburbia zal zijn, staat bij het schrijven van dit stuk niet vast. De artistieke en zakelijke leiding beraden zich op de toekomst van het gezelschap. *Winterbloemen*, een tekst van Peer Wittenbols, vertelt het verhaal van vier vriendinnen, alle vier op leeftijd, die op weg naar een wellnessweekend vastlopen in de besneeuwde verlatenheid van de Ardennen: een gedroomd decor voor bekentnissen en ontboezemingen, maar ook voor schimp-scheuten en hatelijkheden.

Schrijver Peer Wittenbols werkt inmiddels meer dan dertig jaar samen met regisseur Rob Ligthert, en vooral in hun gezamenlijke optreden bij het Arnhemse Oostpool verwierven ze faam met authentiek Nederlands repertoire. Met *Winterbloemen* had het tweetal naar mijn mening meer goud in handen dan in de praktijk zichtbaar wordt. Het stuk heeft de potentie om zich te ontwikkelen tot een beklemmend claustrodrama, een voorstelling met Pinteriaanse aspecten, en dan ook nog eens geardeerd met de komische terzijdes waar de teksten van Wittenbols vaak in uitblinken.

Ook de acteurs zijn niet de eersten de besten. De dragende rol is voor Anneke Blok, in 1994 gelauwerd met de Theo d'Or, de hoogste toneelonderscheiding in

Suburbia © Claudia Kamergorodski

Nederland, en in september van het afgelopen jaar nog de winnares van een Gouden Kalf voor de beste vrouwelijke bijrol in de bioscoopfilm *De Helleveeg*. Blok acteert fenomenaal, ook hier, en de andere drie actrices doen weinig voor haar onder, maar toch komt de voorstelling nauwelijks van de grond.

Is het de regie die tekortschiet en die *Winterbloemen* uiteindelijk niet tot het gehoopte niveau weet te verheffen? Of is het uiteindelijk toch de tekst die te oppervlakkig en te risicoloos blijft? Het is moeilijk de vinger op de zere plek te leggen, maar zeker is dat de voorstelling niet onder de huid kruipt en niet schuurt en schrijnt, maar blijft hangen in een luchtige en vluchtige sfeer van chicklitachtig amusement. Er mag gelachen worden, en dat gebeurt dan ook, maar nergens vergaat je het lachen, terwijl de situatie daar bij momenten wel degelijk om vraagt.

Hoeveel onontkoombaar was dan Suburbia's zomervoorstelling van 2016, geregisseerd door Albert Lubbers en gespeeld in een semi-openluchtlocatie op de Kemphaan in Almere: een bewerking van *Een vijand van het volk*, een drama van Henrik Ibsen uit 1882. De tekst is de laatste jaren opvallend vaak op het repertoire genomen, al dan niet in een (zwaar) bewerkte versie. Onder meer tg STAN uit Antwerpen, De Queeste uit Hasselt, Toneelgroep Maastricht en het Groningse Noord Nederlands Toneel (zie *Ons Erfdeel*, jg. 2014, nr. 3, pp. 119-121) troffen bij de Noorse meester van het naturalisme kennelijk een relevante boodschap aan voor onze dagen.

Vooraf het reflectieve karakter en de kale, sobere enscenering van de versie van STAN spraken mij bijzonder aan, maar STAN noch een van de andere gezelschappen peperen ons de snoeiharde waarheid van de tekst zo onontkoombaar in als Suburbia. *Een vijand van het volk* gaat over de bewoners van een Noors provinciestadje die een gouden toekomst verwachten wanneer er in de buurt een geneeskrachtige bron is gevonden en die in die verwachtingen gefrustreerd worden doordat de plaatselijke huisarts een ontdekking doet: er zit gif in het zogenaamd heilzame water en de arts is niet van plan die wetenschap geheim te houden. Hij maakt de zaak aanhangig en daarmee botst hij onder meer met zijn broer, burgemeester van het stadje, een *Realpolitiker* die deze "volksvijand" het spreken wil ontnemen. Een boeiend, en inderdaad actueel thema, een botsing tussen idealen en belangen die steeds absurdere vormen aanneemt.

In het vierde bedrijf houdt dokter Stockmann, de klokkenluider, in een stadszaaltje een vlammende tirade ten overstaan van de bewoners, maar vrijwel

onmiddellijk is dat zaaltje de plek waar wij ons als toeschouwers bevinden en vallen we met die bewoners als het ware samen. Suburbia heeft voor de rol van de arts de jonge acteur Xander van Vledder (1985) – vooral bekend van de titelrol in de musical *Willem Ruis, de show van zijn leven* uit 2015 – gecast, en dat bleek een gouden greep.

In een van de Berliner Schaubühne geleende bewerking van het eind van het stuk richt Van Vledder in zijn rol van Stockmann zijn woede op alles wat er mis is in de politiek, de vrijemarktwerving en de media. Briljant smijt hij met woorden, furieus, maar niet onbesuisd, heftig, maar niet agressief. Het publiek kan niet anders dan hem volgen en het met hem eens zijn, maar de bewoners van het kuuroord kotsen hem uit en jagen hem weg. De democratie heeft gefaald, op alle fronten.

In zijn jongere jaren, en dan met name in zijn periode bij het Nationale Toneel, heeft Albert Lubbers overtuigend bewezen uitstekend uit de voeten te kunnen met tekstrepertoire. Zijn regies van de toneelteksten van Karst Woudstra (*Een zwarte Pool, Een hond begraven, Stilleven*) in de jaren negentig waren van een onbetwist hoog niveau. Nu laat hij zien dat ook een zomervoorstelling, waarvoor doorgaans een luchtige toon wordt verkozen om de zorgeloosheid van het seizoen te onderstrepen, wel degelijk als uitgangspunt een serieus-klassieke tekst kan hebben en kan concurreren met wat er binnen een cultureel seizoen zoal aan ambitieuze theaterprojecten wordt gepresenteerd.

In zijn subsidieaanvraag benadrukt Suburbia zijn missie voor een forensenstad waar theaterbezoek niet het culturele uitje bij uitstek is. Het gevaar ligt op de loer om voor een publiek met weinig kijkervaring de lat niet al te hoog te leggen, waardoor voorstellingen net iets te vrijblijvend en oppervlakkig worden. Dat gevaar manifesteert zich min of meer in *Winterbloemen*.

Des te spijtiger is het dat *Vijand van het volk* alleen te zien was voor wie de gang naar Almere wenste te maken en niet via het zalencircuit in de rest van Nederland terechtkwam. Als representatieve voorstelling voor de kwaliteit van Suburbia, als graadmeter voor een commissie die op grond van geboden kwaliteit mag adviseren over de toekomst van een gezelschap, overtreft deze ijzersterke *Vijand van het volk* vele malen het toch wat fletse boekje dat wordt aangeboden in *Winterbloemen*.

JOS NIJHOF

www.theatergroepsurbia.nl